

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kön och LVU

En kvalitativ innehållsanalys av genusskillnader i 3§ LVU

Michaela Andersson

Kandidatuppsats SOPA 63
Aktuell termin VT 2021
Handledare: Jan Magnusson

Abstract

Author(s): Michaela Andersson

Title: Gender and LVU – A qualitative content analysis of gender perspective in §3 LVU

Supervisor: Jan Magnusson

Assessor: Julia Rönnbäck

The aim of this study was to analyze how the social problems that form the basis for the care of boys and girls are described in judgments according to § 3 LVU (Care of young persons special provisions act) from Yvonne Hirdmans genderperspective. Therefore I have studied 13 cases of §3 LVU to see how girls 'and boys' social problems are described and whether there are any similarities and differences between them. The method used in the study has been a qualitative research method in the form of a qualitative content analysis. I have analyzed empirical data from a gender perspective in order to be able to distinguish whether differences are made in assessments regarding girls 'and boys' social problems. The study shows that there is a difference in how the social welfare board and the administrative court assess social problems linked to gender. What has emerged in the study is that girls 'social problems and their consequences are described in more detail than boys'. In the study, it was also girls who engaged in a criminal activity that did not fall under criminal props. Instead they were described in other socially degrading behavior. There was also a boy who was only suspected of crime but who fell under the prop of crime within LVU. A proposal for further research is to carry out a more comprehensive study of how girls 'and boys' social problems are described in LVU judgments, by having a larger selection.

Key Words: Gender, Yvonne Hirdman, Social work, Care of young persons special provisions (LVU), court.

Förord

Jag vill passa på att tacka de personer som varit ett stöd under arbetes gång. Ett särskilt tack till min handledare, familj och kollegor som varit ett stöd och för den vägledning som de givit mig. Tack Jan Magnusson för att du kommit med konstruktiv kritik under vägen, tack Jenny för genomläsning av uppsatsen och tack till nära och kära för att ni tålmodigt lyssnat på mina diskussioner om uppsatsen och dess innehåll under våren. Jag har funnit ny givande kunskap under arbetes gång som jag kommer att ha mycket nytta av i framtida jobb.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	3
Innehållsförteckning	4
1 Inledning	5
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte.....	7
1.3 Frågeställningar.....	7
2. Bakgrund	8
2.1 LVU - Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.....	8
2.2 Förförståelse.....	8
3 Kunskapsläge	10
3.1 Sökstrategi.....	10
3.2 Kön och missbruk av beroendeframkallande medel.....	10
3.3 Kön och brottslig verksamhet.....	12
3.4 Kön och annat socialt nedbrytande beteende.....	13
3.5 Uppsatsens bidrag.....	15
4 Teori	16
4.1 Mannen som norm och kvinnan.....	17
4.2 Dikotomi, hierarki och isärhållning.....	17
4.3 Genuskontraktet.....	19
5 Metod och metodologiska överväganden	20
5.1 Val av metod.....	20
5.2 Datainsamling och urval.....	20
5.3 Material och domarnas innehåll.....	22
5.4 Metodologiska övervägande.....	22
5.5 Källkritik.....	23
5.6 Studiens tillförlitlighet.....	23
5.7 Analys och tolkning.....	24
5.8 Forskningsetiska överväganden.....	26
6 Resultat och Analys	27
6.1 Missbruk av beroendeframkallande medel.....	27
6.2 Brottslig verksamhet.....	32
6.3 Annat social nedbrytande beteende.....	35
7 Avslutande diskussion	41
8 Litteraturlista	44
9 Bilaga 1	47

1 Inledning

Varje år omhändertas cirka 30 000 ungdomar med heldygnsinsatser på frivillig väg beviljade genom Socialtjänstlagen (2000:453) 4 kapitel §1 eller med tvingande insatser med stöd av Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU (SiS, 2021). Vidare är det av dessa 30 000 ungdomar ungefär 1 000 unga som omhändertas på grund av eget beteende med stöd av 3§ LVU varje år. Dessa ungdomar är majoriteten av de som placeras på statens särskilda institutioner, så kallade paragraf 12-hem (SiS 2021). Enligt socialstyrelsens rapport framgår det att av dessa 31 000 barn och unga är majoriteten pojkar och över 15 år inom samtliga heldygnsinsatser (Socialstyrelsen, 2019).

Till grund för dessa omhändertagningar ligger domar som Förvaltningsrätten är beslutsfattare för. Dessa domar grundar sig i sin tur på utredningar författade av socialsekreterare som arbetar inom socialtjänsten i Sverige.

Forskning har visat att pojkar och flickor inte bedöms lika av myndigheter. Lundström och Sallnäs (2017 s.229) beskriver att samhällets myndigheter, genom tiden låtit kön påverka hur de ungas beteenden bedöms, vilket resulterat i att åtgärderna kring pojkar och flickor sett olika ut. Detta har pågått genom barnavårdens historia där ett norm och åtgärdssystem påverkats av könstillhörigheten. Exempelvis kan man se på en undersökning från 40-talet att flickor har haft en större risk att hamna på anstalt om de blivit aktuella inom barnavårdsnämnden. Då främst de flickorna med ett sexuellt vanartat beteende även om det var tre gånger så vanligt att pojkar kom i kontakt med barnavårdsnämnden (Lundström & Sallnäs 2017 s.230). Lundström och Sallnäs (2017 s.230) menar att myndigheterna tolererar en lägre grad av oönskat beteende hos flickor än hos pojkar såsom exempelvis kriminalitet och missbruk.

Lundström och Sallnäs (2017 s.230) menar att myndigheterna tolererar en lägre grad av oönskat beteende hos flickor än hos pojkar såsom exempelvis kriminalitet och missbruk. De menar vidare att flickor som kommer i kontakt med socialtjänsten får ett snävare handlingsutrymme, och om sociala problem förekommer hos flickan

betraktas dessa som mer allvarliga till skillnad från när pojkar är problembärare (Lundström & Sallnäs 2017 s.230).

Schlytter (1999 s.23) har visat hur rätten gör skillnad på pojkar och flickor och att det finns som inbyggda värderingar som präglar rättssystemet vilka är av en könsmässig innebörd. Detta betyder inte att det exempelvis gynnar männen eller diskriminerar kvinnor utan snarare att rätten producerar och upprätthåller bilden av olika sociala normer av kvinnor, män och relationen dem emellan.

Ovan beskriven forskning är genomförd under 1990-talet vilket är för ca 20-30 år sedan. En rad frågor aktualiseras därmed; hur ser det ut idag med tanke på genus och LVU-domar? Görs det skillnad än idag på pojkar och flickor och i så fall i vilka avseenden? Mot denna bakgrund har följande syfte och frågeställningar formulerats.

1.1 Problemformulering

Det finns forskning som exempelvis Schlytter (1999; 2000) genomfört kring hur genus och könstillhörighet påverkar hur rättssystemet bedömer sociala problem såsom missbruk av beroendeframkallande medel och annat socialt nedbrytande beteende olika om du är pojke eller flicka. Det finns även lite forskning på flickor kopplat till brottsrekvisitet. Schlytter (1999; 2000) har forskat på hur flickor och pojkars beteende bedöms olika utifrån LVU-lagstiftningen. Schlytter (1999; 2000) menar att hur §3 LVU inom rekvisitet som handlar om missbruk och rekvisitet som rör annat socialt nedbrytande beteende tillämpas skiljer sig åt på flickor och pojkar.

I barnavårdsutredningar finns som en inneboende makt där språket påverkar hur den unges sociala problem konstrueras. Till skillnad från Sveriges myndigheter som skriver myndighetstexter som är riktade till allmänheten och således blir granskade av exempelvis språkexperter blir socialtjänsten och dess utredningar som myndighet inte granskad på samma vis. Socialsekreteraren är den profession som skriver de barnavårdsutredningar som underställer förvaltningsrätten den information som krävs för att ansöka om ett LVU. Sociala konstruktioner som bildas ur olika personers normativa föreställningar och värderingar kan på så vis

komma att påverka hur sociala problem beskrivs olika för flickor och för pojkar. Där en ofiltrerad föreställning av sociala konstruktioner av exempelvis manligt och kvinnligt manifesteras i utredningen (Ström 2020 s.275).

Schlytters (1999) forskningsstudie genomfördes för en bra tid sen tillbaka varför det kan vara av intresse att undersöka de mönster som framgår i hennes studie. En studie av domar där diskursen kan undersökas i praktiken blir således ett lämpligt tillvägagångssätt. Jag kommer med denna studie undersöka hur de sociala problem beskrivs i LVU-domarna. Jag kommer ta avstamp i ett genusperspektiv och undersöka hur flickor och pojkar beskrivs utifrån sin könstillhörighet.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka och jämföra hur de sociala problem som ligger till grund för ett omhändertagande av pojkar respektive flickor beskrivs i domar enligt 3 § LVU utifrån ett genusperspektiv.

1.3 Frågeställningar

- Hur omskrivs pojkar och flickor gällande missbruk av beroendeframkallande medel i domar enligt 3§LVU?
- Hur omskrivs pojkar och flickor gällande brottslig verksamhet i domar enligt 3§LVU?
- Hur omskrivs pojkar och flickor gällande annat socialt nedbrytande beteende i domar enligt 3§LVU?

2. Bakgrund

2.1 LVU - Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Då lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU, SFS 1990:52) förekommer frekvent i min studie är det motiverat att beskriva lagen för att på så vis få en förförståelse av LVU-lagen och förstå studiens innebörd. Nedan följer lagtexten i §1 och §3 LVU:

”§1 LVU - Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (SFS 2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård med stöd av 3 § får även beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.

§3 LVU - Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.”

2.2 Förförståelse

För att främja trovärdigheten i en vetenskaplig studie strävar man efter objektivitet. Bryman (2018 s.64-65) beskriver att objektiviteten i en studie kan påverkas utav olika faktorer såsom författarens åsikter och värderingar. Vad som är av vikt är att förhålla sig till en medvetenhet av sin egen förförståelse och andra personliga faktorer som kan komma att påverka objektiviteten (Bryman, 2018 s.64-65). Nedan kommer således denna studiens författares förförståelse presenteras. Denna studie är genomförd och skriven av en student på socionomprogrammets sjätte termin. Ett

stort fokus har under utbildningen legat på att kritiskt förhålla oss till, reflektera och analysera det vi ser och studerar. Genomgående teoretiska perspektiv såsom socialkonstruktivism och genusperspektiv har genomsyrat utbildningen vilket är någonting som jag har fått förhålla mig till under studiens gång.

3 Kunskapsläge

Forskningen som presenteras nedan kommer presenteras genom rekvisiten missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet och annat socialt nedbrytande beteende som finns i 3§ LVU.

3.1 Sökstrategi

Sökprocedur

Jag har främst använt mig sökmotorerna LUBsearch och LIBRIS och där använt mig av frassökning för att leta efter forskning till denna studie. Jag har även sökt på statens institutioner samt google. Jag började mina sökningar med mina nyckelord men fick sedan skapa länkar av mina nyckelbegrepp men även använda mig av mina synonymer för att finna passande vetenskapliga artiklar.

Nyckelorden var: genus, socialarbetare, sociala problem, socialt arbete, tvång (LVU), tvångsvård och kön.

Nyckelord synonymer var: genusperspektiv, social worker, Care of Young Persons Special Provisions Act (LVU), gender, Yvonne Hirdman

3.2 Kön och missbruk av beroendeframkallande medel

Det första rekvisitet i LVU är missbruk av beroendeframkallande medel, där forskning visar att konsumtionen av alkohol och hur den ser ut skiljer sig mellan könen. Abrahamson och Heimdahl (2012) har genomfört en studie där de undersökt propositioner och utredningar kopplat till en könad diskurs. Forskningen är genomförd på vuxna män och kvinnor men kan kopplas till forskningsområdet utifrån den normativa förväntan av kön.

Hur samhället ser på bilden av hur män och kvinnors alkoholvanor präglas ur normativa föreställningar. Olika normer och värderingar bidrar till att skapa en social konstruktion kring kön exempelvis genom bilden av hur mycket man som man eller kvinna uppmuntras, hindras eller tillåts dricka alkohol (Abrahamson och Heimdahl 2012 s.104). Mannen ses som normen vilket bekräftar genusystemets logiker, vilket inte enbart resulterar i negativa konsekvenser för kvinnor utan även att konsumtionen av alkohol hos män blir bagatelliserat (Abraham och Heimdahl 2012 s. 126).

Schlytter (1999; 2000) beskriver i sin forskning att pojkar i större grad har konsumerat alkohol under en längre tid under helger men de har även druckit alkohol under veckodagar innan det blivit aktuellt med insatser enligt LVU. De beskrivs exempelvis ha kommit berusade till skolan, konsumerat en större mängd alkohol under några veckor och även utsatt sig själva för en farlig händelse när de druckit. I Schlytters (1999) forskning ansågs det enbart hos en pojke att en helgkonsumtion av alkohol var tillräckligt allvarligt för att omhänderta honom med stöd av 3§ LVU. Detta till skillnad från flickorna där de enbart behövt dricka alkohol till berusningsnivå under helger eller att de inte varit förmögna att ta hand om sig själva vid berusningstillfälle. Detta har i flickornas fall varit skäl nog för omhändertagning med stöd av tvångsvård (Schlytter 1999 s.115-116). Man kan således beskriva att pojkarnas accepterade konsumtion av alkohol under veckoslut är vad som beskrivs som missbruk hos flickorna.

Vad gäller missbruk av narkotikaklassade preparat finns även här en skillnad mellan könen i hur bedömningar görs. Pojkar beskrivs under en längre tid ha brukat någon form av narkotikaklassade preparat medan flickor har provat på narkotika vid tillfällena (Schlytter 1999 s.116). Liknande slutsats kom Schlytter (2000 s.112) fram till där pojkars missbruk pågått under en längre tid och var känt hos socialtjänsten. Flickornas egna berättelser kring hur deras konsumtion av beroendeframkallande medel ser ut har en större betydelse än pojkarnas berättelser. Även i de fall där en anhörig berättat om hur missbruket sett ut har denne en större betydelse hos flickor än hos pojkar innan socialtjänsten reagerar (Schlytter 1999).

Även hur konsumtionen av alkohol eller narkotika kopplas till övriga handlingar skiljer sig mellan könen och hur de bedöms. I pojkarnas domar kopplas exempelvis inte alkohol och sexualitet ihop. Hos flickorna kopplas deras konsumtion av alkohol ihop med andra handlingar såsom sexuellt beteende. Genom detta kan en slutsats om att normen i samhället kopplat till att flickornas konsumtion av alkohol är att flickor inte får överskrida en konsumtion så de kan tappa kontroll över sin kropp (Schlytter 2000).

Forskning visar även att vissa sociala situationer kan tolkas som om att den unge brukar narkotika eller berusar sig med alkohol. Exempel på dessa är normbrott i skolan där skillnaden mellan könen är stor. Vad gäller flickor är deras problem i skolan små medan pojkarnas problem ligger i att de blivit avstängda från skolan, tänt eld på skolan eller inte går dit (Schlytter 1999 s.117). En annan social situation som skiljer könen åt är hur den unges umgänge och sociala relationer beskrivs där flickans umgänge beskrivs som någonting som oroar socialnämnden medan pojkars umgänge beskrivs som olämpligt.

3.3 Kön och brottslig verksamhet

Det andra rekviritet som nämns inom LVU är brottslig verksamhet där kanske den största skillnaden mellan hur könen beskrivs finns. Brottsförebyggande rådet har i sin rapport "Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet" skrivit om att de flickor som lagförs för våld och hot mot tjänsteman, och pojkar som lagförs för rån, löper störst risk att fastna i återkommande brottslighet (Brå, 2020). Samtidigt skriver SiS (2010) att "annat socialt nedbrytande beteende" är den vanligaste grunden till varför flickor omhändertas enligt 3§ LVU och placeras på de särskilda ungdomshemmen. Medan brottslighet är den vanligaste orsaken till varför pojkar omhändertas och placeras med stöd av samma lag.

Då mestadels av forskningen som är gjord på unga med ett normbrytande beteende är genomförd på pojkar, finns det en risk att flickors normbrytande beteende förstås genom de klassiska "pojktoproblemen", såsom aggressivitet och kriminalitet (Andersson, Vogel 2012 s.36). Dock har Jonsson (1977) genomfört en studie på behandlingshemmet Barnbyn Skå där flickors problematik jämfördes med pojkarnas kring brottslighet.

Det Jonsson (1977) kom fram till var att enbart 13 % av flickorna men 68 % av pojkarna placerades på behandlingshemmet på grund av brottslighet. Det Jonsson (1977) kom fram till i sin studie är att pojkarnas brottslighet beskrevs som allvarligare medan brottslighet hos flickorna snarare ansågs vara ett socialt problem. Även (Andersson, Vogel 2012) beskriver att majoriteten av kriminalitet och brottslighet benämns hos pojkarna, vilka även beskrivs ha genomfört mer

allvarlig brottslighet, till skillnad från flickorna som huvudsakligen hade tagits för snatteri. Sammanfattningsvis blir det tydligt att forskning visar på att brottslighet och kriminalitet är en social problematik som övervägande är kopplad till pojkar.

3.4 Kön och annat socialt nedbrytande beteende

Det tredje rekvisitetet i LVU är annat socialt nedbrytande beteende och innefattar ett beteende som avviker från samhällets normer. Schlytter (1999; 2000) visar i sina studier att rekvisitetet "annat socialt nedbrytande beteende" genom rättspraxis utvecklats och att rekvisitetet tillämpas olika på flickor och pojkar. I domarna kan man exempelvis finna att flickor som lider av en psykisk ohälsa och där det finns en suicidrisk eller att flickan blivit utsatta för våld i sitt hem omhändertas med stöd av LVU §3. Även Andersson, Vogel (2012) beskriver att psykisk ohälsa i större grad omnämns hos flickor trots att även många pojkar har en psykisk ohälsa.

Leviner (2017 s.11) menar att ett annat komplext socialt problem som kan räknas in i rekvisitetet "ett annat socialt nedbrytande beteende" är hedersrelaterat våld. Det Schlytter (1999; 2000) kommit fram till är att kvinnorna blir underordnade de maktstrukturer som de rättsliga normerna upprätthåller genom att flickorna får ta ansvar och omhändertas genom tvångslagstiftning på handlingar de ej kan stå som ansvariga för, vilket i sin tur leder till en rättsosäkerhet då flickor och pojkars beteenden bedöms olika.

Av de flickor som uppfyller rekvisitetet "annat socialt nedbrytande beteende" ansågs hälften ha en suicidrisk och en psykisk ohälsa. De flickor som utfört självmordsförsök men som genom läkarintyg inte bedömdes ha en psykisk störning så allvarlig så de genom sjukvården kunde tvångsvårdas med stöd av LPT, ansågs av rätten istället kunna få sina behov tillgodosedda med stöd av LVU, genom rekvisitetet annat socialt nedbrytande beteende (Schlytter 1999 s.86-88).

Ett annat socialt problem som återfanns hos en grupp av flickorna var "aktiv sexualitet". En tredje grupp var de flickor som var rädda för sin pappa på grund av misshandel (Schlytter 2000 s.114). Även Jonsson (1977) beskriver sexualitet som en anledning till varför flickor omhändertas och att sexuellt beteende kan kopplas

till normer i samhället då det inte omnämns i samma utsträckning hos pojkar. Exempelvis visar Schlytter (2000) på att sexuellt beteende kan vara en orsak till att flickor omhändertas trots att det ej finns stöd i lag och förarbeten.

Däremot har Bryman och Skoglund (2018) genomfört en studie där de undersöker LVU-domar kopplat till språklig genuskonstruktion. Deras slutsats är att skillnaderna i domarna snarare kan kopplas till etnicitet än till genus. Deras empiriska material är dock litet och det är få domar som de valt att studera.

Det har även visat sig att flickor i större utsträckning ses som sårbara, som offer och har ett större behov av skydd medan pojkar i större utsträckning uppmärksammas genom att de begått brott eller att de ses som gärningsmän eller kriminella (Östberg 2012). Andersson, Vogel (2012 s.36) menar att detta kan bero på att flickor och pojkar tillskrivs starkt könade förväntningar kring hur de förväntas vara där flickor förväntas vara relationella och inåtvända (feminina) och pojkarna förväntas vara aggressiva och utåtriktade (maskulina).

Flickor har i en större utsträckning visat sig ha behov av hjälp och stöd i att hantera en psykisk ohälsa. Både flickor och pojkar kan ha en psykisk ohälsa men den uppmärksammas i större utsträckning hos flickor. Den tenderar även att osynliggöras inom institutionsvården då vården inom institutionen inte är utformad att möta den typ av problematik (Mattsson 2016 s.414).

Sammanfattningsvis kan man säga att det finns tydliga tecken på att könstillhörighet kommer att påverka hur du som flicka eller pojke kommer utredas inom den sociala barnvården. Forskning visar att den särbehandling som pågått under en längre tid fortfarande finns där pojkars och flickors sociala problematik utreds olika. Flickors beteende tenderar att sexualiseras och pojkarnas beteende tenderar att beskrivas som kriminellt eller avvikande.

Det finns även forskning som visar på att etnicitet skulle vara av större betydelse vid avgörandet om LVU än just själva könstillhörigheten. Exempelvis har Bryman & Skoglund (2018) forskat på män och kvinnor som föräldrar i LVU-domar och

kommit fram till att etnicitet haft en avgörande roll kring exempelvis hur omsorgsförmågan benämns och värderas.

3.5 Uppsatsens bidrag

Den forskning som presenterats har utgångspunkt i att domarna rörande flickor och pojkar är könade. Närmst föreliggande uppsats är Schlytters (1999; 2000) forskning. Schlytter (1999) har dock inte valt att undersöka rekvisitet rörande brott och kriminalitet då den delen av LVU hade en liten betydelse för flickorna. Det blir således det nya i min uppsats samt att Schlytters (1999) studie genomfördes för ungefär 22 år sedan. På så vis kan denna forskningsstudie visa på genus i domar i en samtid. Jag har i min studie även valt att undersöka hur genus och kön kan förstås genom Yvonne Hirdmans teori kring genus till skillnad från Schlytter (1999) som i sin studie förstod genus och kön ur Judith Butlers genusteori.

4 Teori

I undersökningen har jag utgått från de genusteoretiska perspektiven där genus ses som någonting som är socialt konstruerat. I den samhällsvetenskapliga forskningen är tolkningen av teorin av vikt (Svensson 2015). Forskare inom samhällsvetenskapen har många olika teoretiska perspektiv att utgå ifrån, vilket gör att fenomenet kan studeras på många olika sätt genom att beskriva, förstå och förklara fenomenet utifrån det valda teoretiska perspektivet (Svensson 2015). Som teoretiskt ramverk har jag valt att utgå från Yvonne Hirdmans genusteori om genussystemet med tillhörande begrepp, dikotomi och isärhållning, genuskontraktet samt hierarki.

Jag har valt Yvonne Hirdmans teori om genussystemet då denna innehåller begrepp som kan hjälpa mig att förstå min insamlade empiri och besvara mina frågeställningar samt för att Hirdmans teori syftar till att synliggöra de skillnader i genus som både upprätthålls av och finns i samhället. Genussystemet innefattar två olika logiker, dikotomi och hierarki. Dikotomin och isärhållning som begrepp kan hjälpa mig att förstå mitt empiriska material kring hur män och kvinnor hålls isär för att inte blandas ihop, hierarki som begrepp kan hjälpa mig att undersöka mitt empiriska material kring hur mannen är normen och med genuskontraktet som begrepp kan min empiri analyseras kring olika stereotypa förväntningar som hör till män respektive kvinnor.

Valet av genusteori grundas i att undersökningens syfte är att jämföra hur pojkar och flickor beskrivs i LVU-domar utifrån de tre rekvisiten i §3 LVU, missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet samt annat socialt nedbrytande beteende. Vidare kommer även resultatet av studien analyseras genom det perspektivet.

Redan år 1962 utgavs forskningsrapporten "kvinnors liv och arbete" där slutsatsen var att det behövs mer jämlikhet mellan könen (Hirdman 2014). Trots att nästan 60 år har gått sedan rapportens utgavs så kvarstår ett liknande problem där kvinnan är underordnad mannen. Som ett envist, konsistent mönster beskrivs kvinnounderordningen som en generell problematik, så envis att de flesta inte ser

den eller kanske till och med inte bryr sig (Hirdman 2003 s.5). Genus är ett relativt nytt begrepp som skapats ur engelskans gender. Genom att genus blev ett begrepp gjordes därmed en skillnad på kön och genus där ordet kön representerat det biologiska och genus som någonting individen socialiseras in i. Det har även skett en utveckling i forskningen där man idag fokuserar på språket kopplat till kön och diskurs (Hjälmeskog 1999 s.105).

4.1 Mannen som norm och kvinnan

Hirdman (2003) beskriver att varje samhälle upprätthåller och skapar ett slags ordningssystem där män och kvinnor tillskrivs olika roller och positioner. Hirdman (2003 s.59) börjar ett av sina stycken med "vem är det man jämför med när man jämför kvinnan med män"? I ett sammanhang är mannen konstruerad på ett sätt som representerar normen och jämförelsen mellan kvinnan och mannen sker (Hirdman 2003 s.60). När synonymier till man och kvinna söks upp är mannens synonymier ord såsom skapelsens herre, manfolk och slusk. Även synonymier såsom person och individ finns och mannen som norm skapas. Begreppet kvinna och dess synonymier är ord såsom jungfru och änka där kvinnan blir könet snarare än en människa (Hirdman 2003 s.60). En logik finns i samhället som kan avläsas inom de flesta strukturer vilar på en slags självklarhet kring att det mänskliga förhåller sig till det kvinnliga när den i själva verket skapar och upprätthåller makt (Hirdman 2003 s.63).

4.2 Dikotomi, hierarki och isärhållning

Simone de Beauvoir publicerar 1949 "det andra könet" och menar att kvinnan betraktas som den andre, det andra könet och helt enkelt inte som en man (Beauvoir 1995 s.42-43). Det finns som en norm som alla idealtyper av manlighet har gestaltade inom sig vilken kvinnan, som är könad, jämförs med och kvinnan är även underordnad denna hierarkiskt ordnade norm (Hirdman 2003 s.62-63). Genom att enbart vara man blir han en normbärare menar Hirdman (2003).

Hirdman (2003 s.63-64) beskriver normprimatet vilket innebär att det är mannen som definierar människan och att normprimatet verkar där det inte syns. Detta leder till en uppfattning om att mannen utgör men även definierar det mänskliga.

Hirdman (2003 s.63-64) menar att det i samhället finns som självklara överenskommelser kring vad som är viktigt och vad som bestämmer det viktiga är sådant som kan hota manlighetsnormen. Hirdman (2003 s.65) beskriver att man som kvinna inte är man och att mannen är den som bär normen vilket tillsammans skapar två maskulinitets-lagar som skapar genus, gör skillnad och håller isär mannen och kvinnan.

Hirdman (2003 s.66-67) beskriver att den ena delen är dikotomi och isärhållning där en helhet delas upp i två olika delar som den ena och den andre där dikotomins betydelse blir att en helhet delas upp i två delar där de båda delarna är varandras motsatser och ingenting kan tillhöra båda delarna. Men det finns även en hierarki där det kvinnliga värderas lägre än det manliga (Hirdman 2003 s.66-67). Vad som är manligt genus och vad som är kvinnligt genus är dock föränderligt vilket kan understryka teorin om att genus är någonting som inte är bestående utan konstrueras i sitt sammanhang. Hirdman (2003 s.72) beskriver även att genus inte är begränsat till att bara råda över människor vilket jag i denna undersökning kan komma att ses i hur flickor och pojkar framställs och beskrivs i LVU-domarna.

Den situation som skapar och förstärker de stereotypa uppfattningar av manligt och kvinnligt har en grund som bland annat kan kopplas till bibeln (Hirdman 2003 s.77):

Och till kvinnan sade han: jag skall låta dig utstå mycken vedermöda, när du bliver havande; med smärta skall du föda dina barn. Men till din man skall din åtrå varda, och han skall råda över dig (Hirdman 2003 s.77)

Med detta exempel menar Hirdman att kvinnans plats har formats. Dels till att vara i hemmet men även till att vara underordnad och underpresterande. Att kvinnor skiljer sig från män på så vis att de föder barn kan ha en inverkan på kvinnans roll i samhället även om det inte är den grundläggande orsaken till varför kvinnor kan anses tillhöra det andra könet som i sig inte skapar den manliga normen (Hirdman 2003 s.81). Hirdman (2003 s.83) beskriver detta som att enbart för att någonting hävdas vara naturligt betyder inte det att dess innebörd skall betraktas och accepteras som en absolut och allmän sanning och som någonting naturligt genom

att kvinnors liv exempelvis enbart skall vara kopplat till det lilla barnet och till hemmet.

4.3 Genuskontraktet

Ett androcentriskt perspektiv kan antas där det manliga är i centrum och låter det utgöra normen. Det kvinnliga hamnar därmed utanför och blir annorlunda än mannen och således annorlunda normen. Om man ser på genuskontraktet vars uppfattning är präglad i en grund av idealtypiska kvinnliga och manliga roller där mannen är ämnad till att försörja och beskydda kvinna och kvinnan är ämnad att vara i hemmet och vara omsorgsfull. Dessa typer av ideal av kontrakt mellan män och kvinnor kan man känna igen från exempelvis Bibeln (Hirdman 2003 s.86).

Hirdman (2003 s.86) beskriver att det manliga könet alltid har en större rörelsefrihet som det kvinnliga inte har. En jämlik ojämlikhet mellan könen skapas där kvinna är mer begränsad (Hirdman 2003 s.86). Vidare beskriver Hirdman (1988) att kontraktet, vars utgångspunkt är att kvinnan är underordnad mannen skapas i ett samspel av människor på olika plan i samhället.

Genuskontraktet beskrivs enligt Hirdman (1988) som ett kontrakt som formas mellan individer men som påverkas av diskurser och således kan förändras. Genom genuskontraktet som begrepp skapas en möjlighet till att teoretisera genus där könen villkor och egenskaper kopplat till genus kan beskrivas och konsekvenser och historiska präglingar av könen synliggörs. Dikotomin tillskriver könen egenskaper där exempelvis hon är omsorgsfull och han är stark vilket i sin tur både positionerar könen och markerar könen olika förutsättningar (Hirdman 2003 s.88). Som en förstärkning av stereotypa bilder av beteenden hos genus och kön förstärker genuskontraktet det traditionella mönstret (Hirdman 2003 s.94).

5 Metod och metodologiska överväganden

I kapitlet kommer studiens genomförande redovisas tillsammans med överväganden som uppstått under vägen.

5.1 Val av metod

Bryman (2018 s.40) menar att den kvalitativa forskningen snarare fokuserar på ord till skillnad från den kvantitativa forskningen som fokuserar på siffror. Primärt inom den kvalitativa forskningen är att fokusera på individers tolkning av verkligheten och att mellanmänniska interaktioner skapar sociala fenomen vilka inte är oberoende av människor (Bryman 2018 s.40).

Inom den kvalitativa forskningen möjliggörs att på ett djupare sätt kunna studera exempelvis hur ett språk används och samhällliga normer (Ahrne och Svensson 2015 s.158). Med anledning av ovan gjordes valet av kvalitativ forskningsmetod som metodologisk forskningsansats då studien är ämnad att studera teman kopplade till kön i domarna. Inom ramen för den kvalitativa studien har jag valt att använda mig utav en kvalitativ innehållsanalys. Då studiens frågeställningar handlar om att undersöka och analysera hur könen beskrivs olika genom framträdande drag hos flickor och pojkar, har en kvalitativ studie varit lämpad. På så vis har fenomenet kring hur kön konstrueras i LVU-domarna kunnat analyseras och undersökas.

Bryman (2018 s.651) menar att en kvalitativ innehållsanalys skapar ett stort utrymme för forskaren att finna fenomen som är av intresse och tolka dessa bakomliggande faktorer. Genom att skapa teman efter olika mönster som kan urskiljas i domarna har förutsättningar skapats för vidare analys. Denna analys av texten innebär att kunna se fenomenet och att texten speglar och för vidare våra normativa föreställningar (Bergström och Boréus 2012 s.20).

5.2 Datainsamling och urval

För att samla in mitt empiriska material har jag använt mig utav ett målstyrt urval. Genom att inte välja ut det empiriska materialet på ett slumpmässigt sätt använder sig forskaren av ett målstyrt urval vilket är vanligt inom den kvalitativa forskningen

(Bryman 2018 s.496-497). Vid ett målstyrt urval väljs materialet ut på ett strategiskt sätt för att kunna besvara studiens frågeställning och kan således välja ut exempelvis vem man skall intervjuas som är av relevans för studien (Bryman 2018).

I min studie har jag sökt efter relevant material vilket i mitt fall har varit LVU-domar med stöd av §3 samt en jämn fördelning av kön i domarna varför ett målinriktat urval varit passande för min studie. Mina inkluderingskriterier har därför varit flickor och pojkar som blivit omhändertagna med stöd av §3 LVU och som blivit avgjort i Förvaltningsrätten. Det är av vikt att forskaren är medveten om vilka kriterier som är relevanta för studien för att på så vis kunna utesluta eller kunna ta med (Bryman 2018). Jag valde även att ha ett kriterium gällande när ansökan gick till domslut vilket i mitt fall var 2020-10-01--2020-10-31. Syftet var att få domar som avgjorts i så nära tid som möjligt och på så vis kunna analysera om kön konstrueras i nutid. Jag valde även att kontakta olika förvaltningsrätter såsom Härnösand, Luleå, Jönköping, Linköping, Malmö och Göteborg i syfte att få en geografisk skillnad. Jag har därmed kunnat få ett stort mått på domarna vilket enligt Bryman (2018) är önskvärt för att kunna genomföra ett stickprov. Jag har dock inte kunnat generalisera till andra populationer då det i mitt fall rört sig om ett målstyrt urval.

Jag skickade mail till varje berörd Förvaltningsrätt och begärde ut målnummer för §3 LVU-domar som ingick i mina kriterier. Samtliga Förvaltningsrätter återkopplade samma dag att de inte kunde göra urval på §2 och §3 LVU-domar varför jag fick målnummer för samtliga. Jag började söka på skolans rättsdatabas Juno och även på Infosoc men skolan saknade behörighet till att läsa domarna. Jag fick sålunda beställa domar och jag visste inte innan om de var LVU §2 eller LVU §3. Efter att ha valt bort alla domar som rörde LVU §2 återstod 13 domar. Fem stycken LVU-domar för flickor och åtta stycken LVU-domar för pojkar.

Mitt syfte till en början var att samla in totalt tjugo LVU-domar där tio av domarna avsåg flickor och tio avsåg pojkar men på grund av svårighet med att begära ut specifikt §3 LVU-domar kunde jag inte genomföra det på grund av tidsbrist.

5.3 Material och domarnas innehåll

Jag har valt att analysera totalt tretton domar från olika Förvaltningsrätter i Sverige då jag vill förstå hur de i domarna beskriver flickor och pojkar utifrån genus. Jag har sedan avkodat mina domar och döpt dem efter F för flicka och P för pojke och sedan numrerat dem från 1-5 för flickor och 1-8 för pojkar. Domarna är strukturerade i sin uppbyggnad och har ett tydligt språk vilket har varit en fördel när jag läst igenom dem för att finna mönster. En begränsning av domarna är dock att domarna är en sammanfattning av socialnämndens utredning vilket leder till att domen inte är så fyllig. Det finns även en sammanfattning av socialnämndens utredning av den unge vilken var mer informativ om den unges situation. Förvaltningsrättens beskrivning blev sedan som en sammanfattning kring det socialnämnden och den unge framfört.

Domarna är näst in till snarlika i sin uppbyggnad och inleds med några meningar kring avgörandet. Därefter beskrivs bakgrunden till ansökan och här beskrivs en sammanfattning på socialnämndens utredning och skälen till varför socialnämnden ansöker om LVU. Därefter beskrivs den unge och dess vårdnadshavares inställning till vård och den unges situation och sociala problematik. Därefter följer de avgörande skälen och om Förvaltningsrätten kommer fram till ett bifall eller avslag i ansökan om LVU.

För att kunna besvara mina frågeställningar har jag analyserat vilka skäl som Förvaltningsrätten beskriver som avgörande i ansökan men även de delar som socialnämnden beskriver som skäl för ansökan. Detta för att både rätten och nämnden besitter på den makt kring hur de sociala problemen beskrivs kopplat till kön.

5.4 Metodologiska övervägande

Genom att använda sig utav en redan skriven text kan en fördel bli att forskaren inte kan påverka det empiriska materialet till skillnad från exempelvis en intervju där den som intervjuas kan påverkas av intervjuaren (Bryman 2018 s.489). En nackdel skulle då kunna vara att det inte skapas utrymme för vidare utforskning genom exempelvis kvitterande frågor som kan ställas vid en intervju.

Kritik som förekommer mot den kvalitativa forskningen är att den anses vara för subjektiv, då det finns en uppfattning kring att forskningens tolkning skapas ur forskarens subjektiva uppfattning av empirin (Bryman 2018 s.484). Bryman (2018 s.484) menar dock att genom att systematiskt arbeta med analyser samtidigt som man visar på en öppenhet och transparens i sin forskningsprocess kan forskaren inom den kvalitativa vetenskapen tydliggöra sin forskningsprocess och därmed minska subjektiviteten.

5.5 Källkritik

Då jag i min studie valt att granska hur olika beteenden beskrivs i domar får jag inte en fullständig bild av vad som skett under huvudförhandlingen. Jag kan inte heller ta del av det material som socialnämnden underställt Förvaltningsrätten. Jag kan således inte veta vad domaren valt att ta med och inte i sitt avgörande. Dessa delar kan vara bortvalda på grund av exempelvis integritetsskäl som inte är av vikt för beslut. Att få en helhetsbild kring den unges situation och allting som skett i den unges liv kan därmed vara svårt och läsaren får inte en helt rättvis bild av fenomenet. I min studie har jag varit intresserad kring om Förvaltningsrätten konstruerar kön eller inte och dess förhållningssätt till genus och jag anser ändå att jag fått en tillräcklig bild för att kunna undersöka mitt syfte och besvara mina frågeställningar. Förvaltningsrätten skriver ut den information som är av vikt för avgörandet och för att kunna fatta ett beslut. Jag har därmed kunnat analysera motiveringen till avgörandet.

5.6 Studiens tillförlitlighet

När man inom den kvantitativa forskningen förstår kvaliteten på forskningen genom validitet och reliabilitet försöker man inom den kvalitativa forskningen anpassa dessa begrepp för att inte lägga vikt på mätning och talar istället om begrepp såsom tillförlitlighet och äkthet (Bryman 2018 s.467). Äkthet handlar enligt Bryman (2018 s.470) om att återskapa en rättvis bild av det man forskar på. I min studie har jag således försökt återskapa en så rättvis bild av det jag studerat som möjligt och det har även varit min utgångspunkt från start. Jag har försökt att presentera min analys och resultat på ett djupgående och detaljerat sätt.

Tillförlitlighetbegreppet är indelat i fyra olika kriterier, trovärdighet som kan kopplas till det kvantitativa begreppet validitet som innefattar en god överensstämmelse mellan teorin och studiens observationer (Bryman 2018 s.465). Jag har i min studie skrivit om genusperspektivet kopplat till LVU-domar har således varit teorinära under arbetets gång. Nästa kriterium som Bryman (2018 s.467) beskriver handlar om pålitlighet där forskaren skall anta ett granskande perspektiv i syfte att nå en sorts tillförlitlighet och därmed fullständigt redogöra för studiens tillvägagångssätt. Jag har försökt förstå pålitlighetkriteriet genom exempelvis tydliga rubriker och en struktur i arbetet.

Bryman (2018 s.468-470) beskriver det tredje kriteriet som överförbarhet vilket innebär tydliga beskrivningar av den kultur som man forskar på. Detta i syfte att den som läser skall få en grundlig och tydlig information för att kunna använda sig utav forskningsstudiens resultat i andra miljöer (Bryman 2018 s.470). Det är således av vikt att jag detaljerat och grundligt beskriver min analys och studiens resultat. Det fjärde och sista kriteriet handlar om möjlighet att styrka och konfirmera, vilket handlar om att forskarens egna värderingar inte skall påverka slutsatsen men även utförandet av studien (Bryman 2018 s.470). Då jag valt ett målstyrt urval har det varit viktigt att även beskriva eventuella konsekvenser av det urvalssättet.

5.7 Analys och tolkning

När jag hade samlat in mitt empiriska material utifrån min urvalsprocess började jag analysera materialet. Syftet har varit att analysera den insamlade empirin genom kodning vilket sedan har analyserats genom ett genusperspektiv. I detta avsnitt kommer jag redogöra för hur jag tagit mig an det empiriska materialet för att bearbeta och koda genom att sortera och reducera. Sortera, reducera och argumentera är tre sätt som man inom den kvalitativa studien kan analysera sitt empiriska material på (Rennstam och Wästerfors 2015). Det kvalitativa materialet är ofta stort och omfattande och behöver kortas ner för att forskaren skall få en överblick (Rennstam och Wästerfors 2015 s.221). Rennstam och Wästerfors (2015 s.221) menar att man genom att läsa igenom sitt material ett flertal gånger lär känna sitt material, vilket även jag började med.

Jag läste igenom mina insamlade domar ett flertalet gånger vilket resulterade i att en struktur började växa fram. Nästa steg var att sortera och reducera mitt material som en del i kodningen. Enligt Rennstam och Wästerfors (2015 s.228) gör man det genom att välja bort och välja in det som är av intresse i materialet. Syftet med att reducera sitt material är att få en representation av materialet och att det skall återges på ett selektivt och korrekt sätt. Genom att selektivt belysa skillnader på flickor och pojkar i domarna har jag haft som utgångspunkt att ha en god representation av det insamlade materialet. Jag har även försökt att vara så korrekt som möjligt genom att till fullo ha citerat utdrag ur domarna utan att förändra någonting i texten.

Materialet reducerades genom olika teman som jag upptäckte efter ha läst igenom mitt material förutsättningslöst. De teman jag valt att utgå ifrån är sådana som var kopplade till den unges sociala problem som var av relevans för att kunna besvara mina frågeställningar. Till en början upplevde jag kodningen som svår och det var utmanande att väga in vad som skulle kodas och inte kodas. När jag väl läst några av domarna blev det allt lättare då jag började kunna se mönster. Då jag haft genusperspektivet och den tidigare forskningen i åtanke under min kodning har konsekvensen blivit att det var enklare att koppla empirin till teorin och tidigare forskning i tolkningen.

Rennstam och Wästerfors (2015 s.222-223) beskriver att man befinner sig nära sitt material i en kodning och att man skall läsa rad för rad och lämna kommentarer i marginalen. Detta arbetssätt leder till att man får en kodning på djupet och man kan fokusera på en mindre del i empirin (Rennstam och Wästerfors 2015 s.224). När jag hade gått igenom alla mina domar och hittat alla mina koder skapade jag ett word-dokument och skrev ner begreppen. Nästa steg var att tematisera mina koder för att finna likheter eller olikheter och försöka förstå hur koderna skulle kunnas förstås i relation med varandra. Jag skapade därefter rubriker utifrån rekvisiten i §3 LVU och försökte sortera in koderna i varje huvudtema. Jag läste igenom domarna en gång till för att få ett sammanhang och försökte se mönster från mina valda teman.

5.8 Forskningsetiska överväganden

Forskningskravet och individskyddskravet är någonting som man som forskare inom human- och samhällsvetenskapen skall förhålla sig till. Vetenskapsrådet (2002) beskriver att den forskning som genomförs skall vara av relevans och vara av god kvalitet. Det är även av stor vikt att varje individ skyddas från kränkning, förödmjukelse samt fysisk och psykisk skada när man forskar (Vetenskapsrådet 2002). Forskaren behöver göra ett övervägande där negativa konsekvenser finns för den enskilde och vad skulle nyttan vara av den kunskap som studien kan producera innan studien påbörjas (Vetenskapsrådet 2002). För att lättare kunna ställa dessa krav mot varandra har fyra etiska riktlinjer utformats vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

Jag upplever att min forskningsstudie är av relevans då det är av stor vikt att sociala konstruktioner såsom kön inte låter påverka hur du som enskild bedöms i rätten. Domar är i Sverige offentliga handlingar om de inte är sekretessmärkta, vilka mina domar inte har varit. Jag har dock valt att aidentifiera domarna då jag upplever det som mest etiskt korrekt då det i domarna kan utläsas både namn och personnummer kopplat till dennes sociala situation.

Jag har heller inte valt att skriva ut målnummer som bilaga utan denne kommer sändas till min examinator så att denne kan granska min studie på ett korrekt sätt. Anledningen till detta är att jag inte kan uppfylla kriterierna för samtycke och information. Även om domarna är offentliga handlingar är de även mycket utlämnade kring den enskildes situation. Jag har även valt att inte skriva ut domarna när jag granskat mitt material utan har haft de nedsparade på ett USB-minne som jag förvarat i ett låst arkivskåp. På så vis har jag kunnat förhålla mig till nyttjandekravet vilket innebär att empirin enbart skall användas till det som den är avsedd till från första början. Domarna kommer således raderas från stickan så snart min studie är genomförd och godkänd.

6 Resultat och Analys

Analysen är utformad med utgångspunkt i de sociala problem och rekvisiten som omnämns i 3§ LVU, missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet och annat socialt nedbrytande beteende som även benämns i rubriker under kunskapsläge. Under första rubriken kommer därmed flickor och pojkars sociala problematik jämföras och beskrivas kopplat till missbruk av beroendeframkallande medel. Under andra rubriken kommer flickor och pojkars sociala problematik att jämföras och beskrivas kopplat till brottslig verksamhet och under den tredje rubriken kommer flickor och pojkars sociala problem jämföras och beskrivas under rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende i syfte att besvara studiens frågeställning.

Syftet med studien har varit att undersöka och jämföra hur de sociala problem som ligger till grund för ett omhändertagande av pojkar respektive flickor beskrivs i domar enligt 3 § LVU utifrån ett genusperspektiv. I följande avsnitt kommer således empirin analyseras med hjälp av Yvonne Hirdmans genusteori och kunskapsläget som har beskrivits ovan. Under varje rubrik kommer jag först att presentera resultatet av empirin för att sedan tolka materialet utifrån den valda teorin och till den tidigare forskning som genomförts inom området. I analysen nedan har jag använt mig utav förkortningen P för pojke och F för flicka.

6.1 Missbruk av beroendeframkallande medel

I det första rekvisitet som rör missbruk av beroendeframkallande medel kan man urskilja att hur missbruket beskrivs och fastställs i domarna skiljer sig åt mellan flickor och pojkar även om man även kan finna likheter. I fyra av fem domar rörande missbruk av beroendeframkallande medel och pojkar konstateras att deras missbruk eller kontakt med socialtjänsten pågått under en längre tid.

I en av domarna rörande en myndig person där socialnämnden förordnade ingripande utifrån missbruksrekvisitet och annat socialt nedbrytande beteende i §3 LVU var tiden som missbruket pågått något man tryckte på:

P2 - Han har **under en längre** tid lidit av en psykisk ohälsa och ett missbruk av narkotika.

P2 - Han har **sedan unga år** utvecklat ett missbruk av narkotika.

I en av de andra domarna där ansökan om §3 LVU gäller missbruksrekvisitet framkommer även där att pojken tidigare varit aktuell på socialtjänsten och erbjudits flera frivilliga placeringar för sin missbruksproblematik:

P8 - Eftersom han **avbrutit tidigare frivilliga placeringar** i förtid mot socialtjänstens inrådan.

P8 - Den XX augusti 2020 testades han positiv på olika droger. Mot denna bakgrund **placerades han frivilligt** på nytt HVB-hem den XX oktober 2020. Under resan dit var han **kraftigt påverkad av narkotika**. Det fastställdes vid provtagning att han hade intagit ett flertal olika droger med ett värde på minst 300, vilket visar på dagligt bruk.

I ytterligare en dom där socialnämnden ansöker om vård utifrån missbruksrekvisitet och annat socialt nedbrytande beteende kan man urskilja att pojken tidigare har haft kontakt med socialtjänsten utifrån ett konstaterat missbruk:

P1 - **Tidigare** inte velat ta emot de **insatser som föreslagits honom**. Han har en avbruten skolgång och har till följd av sitt missbruk varit inlagd på sjukhus. Han har även varit utåtagerande mot ambulanspersonal, vilket är allvarligt och det är ett normbrytande beteende.

I den femte domen har dock inte pojken varit aktuell inom socialtjänsten under en längre tid vilket betonas tydligt i domen:

P5 - har **inte varit aktuell för insatser särskilt länge**, han har ett eget resonemang runt sin problematik och säger sig förstå allvaret i situationen.

Även vad gäller en av domarna som rör flickor beskrivs missbruket ha pågått under en längre tid:

F1 - Har använt narkotika och alkohol **under en längre tid**. I utredningen finns också uppgifter om ett ytterligare test som visade att hon druckit alkohol.

F1 - har ett **avancerat missbruk av alkohol och narkotika**. Hon dricker stora mängder alkohol och har tagit flera narkotikaklassade preparat.

Rätten beskriver även mängden preparat som flickan använt. I exempelvis en av domarna som rör en flicka om cirka 16 år beskrivs att flickan använt narkotika och alkohol under en längre tid då hon provtagits i mars 2020. Förvaltningsrätten beskriver även hur denna flicka intagit många narkotikaklassade preparat som flickan hade i sig och den mängd alkohol hon hade i kroppen vid det tillfälle som hon testades än att missbruket löpt över tid.

F1 - Efter att hon varit avviken från placering vid HVB-hem i mars och april 2020. Hon har efter dessa tillfällen **testats positivt på alkohol och flera narkotiska preparat**.

I denna dom har ett drogtest genomförts och även här betonar rätten mängden preparat och alkohol:

F2 - Hon testade då positivt på thc, meta-amfetamin, amfetamin och bensodiazepiner. Alkometern visade då 2,0 promille. Hon testade

således **positivt på en mix av droger** som kunde ha varit dödlig, speciellt tillsammans med en mycket hög koncentration av alkohol.

I en tredje dom gällande missbruksrekvisitet och en flicka finns inget konstaterat missbruk men flickan har själv uppgett att hon rökt hasch en gång:

F4 - Även uppgifterna om **alkohol och hasch är oroande** liksom uppgifter om att hon har svårt att acceptera gränssättning.

I en fjärde dom som rör en flicka finns inte heller här något konstaterat missbruk genom exempelvis drogtester men man beskriver det som om det är konstaterat:

F3 - Hon har vid dessa tillfällen utsatt sig för omfattande risker genom att bland annat **dricka alkohol**. Hon har även **använt droger**.

Det man kan urskilja i domarna är att även om likheter kring bedömning av missbruksrekvisitet finns i flickors och pojkars beskrivningar finns även olikheter. Exempelvis i dom F3 och F4 är beskrivningarna kring flickornas missbruk diffusa. I pojkarnas domar kan man urskilja att de haft en tidigare kontakt med socialtjänsten och att beskrivningen av deras missbruk är en aning mer detaljerad och även hur missbruket påverkar pojkarnas vardagsrutiner.

Hirdman (2003 s.66-67) beskriver hierarki där det kvinnliga värderas lägre än det manliga men menar att manligt och kvinnligt genus är föränderligt över tid och som konstrueras i sitt sammanhang. Man kan således tänka sig att rätten är en del i "görandet och skapandet av kön" där exempelvis pojkarnas missbruk behöver vara mer konstaterat och har pågått under en längre tid till skillnad från flickornas där en egen utsago av missbruket kan vara nog för tvingande åtgärder i form av LVU.

Schlytter (2000) har i sin studie kring hur flickor och pojkars beteende beskrivs i LVU-domar kommit fram till ett liknande resultat, där en konstaterad skillnad kring vad som bedöms som missbruk kopplat till respektive kön finns. Skillnaden för pojkar och flickor var att vad som ansågs vara en accepterad konsumtion för pojkar

beskrevs som ett missbruk för flickor (Schlytter 1999). På liknande sätt kan man vid analysen av dessa domar se tendenser till att pojkar behöver missbruka mer och över längre tid än flickor för att tvångsinsatser enligt LVU skall bli aktuellt.

En annan aspekt som framkommer i domarna som skiljer mellan flickor och pojkar är hur missbruket beskrivs kring förmågan att ta hand om sig själv. I tre av domarna rörande flickors missbruk beskrivs även en risk kring att de saknar förmåga att ta hand om sig själv och utsätter sig för fara. Något liknande kan inte konstateras i pojkarnas domar:

F2 - I anslutning till att hon använt droger och brukat alkohol har hon **skadat sig själv allvarligt** med kniv och har behövt uppsöka läkarvård samt genomgå operationer.

F2 - därefter uppvisat **ett allvarligt självskadebeteende** i samband med intag av alkohol och droger.

I två av domarna beskrivs även att flickorna skall undvika fara eller att de utsätter sig för fara genom att konsumera narkotika eller alkohol:

F1 - Hon har avvikit flera gånger från familjehemmet och **utsätter sig då för risker**. XX har behov av att vara på låst institution för att **undvika fara**.

F2 - Hon har dessutom vid flera tillfällen avvikit från sina tidigare placeringar och då **vistats i skadliga miljöer** där hon erbjudits narkotika samt **blivit utnyttjad**.

F2 - Hennes **förmåga att ta hand om sig själv** är låg.

I pojkarnas domar kan man inte urskilja att pojkarna exempelvis beskrivs oförmögna att ta hand om sig själva eller att de utsätter sig själv för fara. Hirdman (2003) beskriver dikotomi och isärhållning där mannen och kvinnan skall hållas

isär och allt hör till antingen den ena delen eller den andra, det kan inte tillhöra båda. Det blir tydligt i analysen av domarna att missbruket hos flickorna kopplas till ett slags ansvar kring att de skall förväntas ha en förmåga att ta hand om sin kropp och inte utsätta sig själva för olika risker. Schlytter (2000) har i sin studie kommit fram till ett resultat där flickors konsumtion inte får överskrida den gräns där de inte längre är förmögna att ta hand om sig själva.

Schlytter (1999; 2000) beskriver som en maktstruktur där kvinnorna blir underordnade och menar att ett ansvars läggs på flickorna där förslag om tvångslagstiftning föreläggs som de själva inte kan ta ansvar för vilket i sin tur leder till en rättsosäkerhet då flickor och pojkars beteenden bedöms olika. Att jag i dessa domar kan urskilja att socialnämnden och Förvaltningsrätten är oroliga för att flickorna utsätter sig själva för risker kan likställas med det som Schlytter (1999 och 2000) kommit fram till och förstås genom Hirdmans (2003) beskrivning av dikotomi och isärhållning. Att flickan är den som behöver skyddas blir som en norm i samhället och pojkarna skuldbeläggs inte för att vara oförmögna att ta hand om sin kropp.

Hirdman (2003) begrepp dikotomin och isärhållandets logik har här använts som analysperspektiv för att förstå dessa skillnader kring att flickor och pojkar tillskrivs olika sociala problem och därmed förväntningar kring hur de förväntas att vara. Socialnämnden underställer förvaltningsrätten med de sociala problem som de utrett. Att både socialnämnden och förvaltningsrätten lägger olika vikt vid sociala problem kopplat till flickor och pojkar blir tydligt och könens isärhållning upprätthålls.

6.2 Brottslig verksamhet

I det andra rekviritet som rör brottslig verksamhet kan man urskilja att skillnader finns mellan flickor och pojkar. I brottsrekviritet räknas brottslig verksamhet av sådan art in. I den insamlade empirin har en flicka och tre pojkar ägnat sig åt sådan brottslig verksamhet som medräknas i brottsrekviritet. I flickans fall handlar det om att hon är dömd för ett brott och åtalad för två:

F2 - Vidare är hon dömd för tillgrepp av **fortskaffningsmedel och olovlig körning, hon är åtalad för misshandel och hon var misstänkt för skadegörelse.**

Vad gäller pojkarnas domar är det oklart om dessa dömts för kriminella handlingar eller om de enbart står som misstänka:

P4 - påtaglig risk att skadas genom **brottslig verksamhet, då han anmälts, misstänkts och dömts för en rad brott såsom misshandel.**

P5 - har misstänkts för ett stort **antal brott såsom misshandel, övergrepp i rättssak, tillgrepp av fortskaffningsmedel och skadegörelse.**

P3 - Av utredningen framgår också att XXXX **misstänkts för narkotikabrott av olika grad vid flera tillfällen** under de senaste åren.

Under denna dom som rör en pojke kan man även finna att sysselsättning beskrivs som någonting som saknas:

P4 - framför allt bestående i en vagabonderande livsföring bland kriminellt umgänge där han omhändertagits för berusning och det förekommer narkotika liksom i **avsaknad av ordnad sysselsättning** och oförmåga att fullfölja utdömd ungdomsvård

Under denna dom har Förvaltningsrätten även beskrivit att det finns en oro då han glorifierar en kriminell livsstil.

P3 - Socialnämnden känner stor oro för XXXX eftersom han **glorifierar den kriminella livsstilen.**

I två andra av flickornas domar har även de ägnat sig åt brottslig verksamhet men den räknas inte av sådan art utan nämns istället under rekvisitet "annat socialt nedbrytande beteende". Dessa beskrivs även mycket diffust kring vilka brott det rör sig om och om vilken art.

F3 - Hon är **misstänkt för flera brott.**

Under denna flickans dom har man även lagt in sådant som kanske senare skulle passa in under brottslig verksamhet i missbruksrekvisitet och man kan tänka sig att exempelvis P3 som är omhändertaget med brottsrekvisitet kan jämföras med F1:

F1 - Under hösten 2019 har hon också **snattat, sålt narkotika och använt/burit kniv.**

Hirdman (2003) beskriver att varje samhälle upprätthåller och skapar ett slags ordningssystem där män och kvinnor tillskrivs olika roller och positioner. I genussystemet och hierarkin beskrivs förväntningar på roller utifrån könstillhörigheter. Östberg (2012) beskriver att flickor har en större tendens att ses som sårbara, som offer och har ett större behov av skydd. Medan pojkar i större utsträckning uppmärksammas genom att de begått brott eller att de ses som gärningsmän eller kriminella.

Hirdman (2001) beskriver genussystemet där kvinnan är den som förväntas vara den som tar hand om hemmet, vilket har sin grund i kvinnan är den som föder barnet. Härigenom kan dikotomin och isärhållningen förstås. Till viss del kan dikotomin förändras men då kvinnan alltid föder barnet blir isärhållningen svårföränderlig (Hirdman 2001). Att mannen då skall vara den som står för försörjning och arbete blir den andra delen, vilket exempelvis kan kopplas till dom P4.

Det Jonsson (1977) beskriver kring att pojkars brottslighet beskrivs som allvarligare än flickors som snarare anses vara ett socialt problem, kan även det kopplas till analysen av den insamlade empirin då två av flickorna som omnämns i domarna gjort sig skyldiga till och är misstänkta för brottslig verksamhet inte skall

omhändertas med stöd av §3 LVU inom brottsrekvisitet. Rätten betonar även att det är en mängd brott som pojkarna gjort eller är misstänkta för. Man kan således konstatera att det är av vikt att pojkarna genomfört många brott.

I detta avsnitt blir det tydligt att rätten inte vill synliggöra flickornas kriminella handlingar som brottslig verksamhet och de brottsliga handlingar som flickorna genomför förklaras istället under rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende. Hirdmans teori om genuskontraktet och vilka stereotypa förväntningar som flickor respektive pojkar har tillskrivits blir tydliga där pojkarna kan förväntas ingå i en brottslig verksamhet och genomföra kriminella handlingar medan det tycks vara svårare att identifiera flickan som kriminell.

Sammanfattningsvis kan man säga att flickans kriminella handlingar inte ses som lika allvarliga som pojkens vilket kan kopplas till att flickan ses som den svage i relation till pojken. Hirdmans (2003) teori om dikotomi och isärhållning synliggörs när genuskontraktet och de stereotypa förväntningarna av kriminalitet kopplat till kön beskrivs med en markant skillnad i domarna. Kriminalitet kan därmed sägas vara ett förväntat beteende hos pojkarna men inte hos flickorna.

6.3 Annat social nedbrytande beteende

Andersson, Vogel (2012 s.36) beskriver att flickor och pojkar tillskrivs starkt könade förväntningar kring hur de förväntas vara där flickor förväntas vara relationella och inåtvända (feminina) och pojkarna förväntas vara aggressiva och utåtriktade (maskulina) kan tydligt kopplas som teori och domarna som presenteras nedan kan förstås genom perspektivet.

Hirdmans (1988) teori om genuskontraktet beskriver att flickor och pojkar har stereotypa förväntningar på sig som de skall förväntas att leva upp till och identifieras med. Inom samtliga domar rörande flickor och hos fyra av pojkarna beskrivs ett annat socialt nedbrytande beteende. I tre av domarna varav två gäller pojkar och en gäller en flicka kan man urskilja hur deras psykiska hälsa eller kontakt med psykiatrien beskrivs. Det finns en skillnad i beskrivningen där flickans självskadebeteende beskrivs mer detaljerat än pojkens och även att den ena pojkens

psykiska hälsa snarare kopplas till hans missbruk än hans neuropsykiatriska diagnos trots att han varit aktuell inom psykiatrin. Den andra pojken psykiska hälsa beskrivs inte alls trots kontakt med vården.

P1 - Han har varit inlagd med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT. Det är inte ovanligt att personer med ADHD självmedicinerar och **det är troligt att hans missbruk och socialt nedbrytande beteende snarare är uttryck för hans ADHD**, vilket även nämns i nämndens utredning.

P6 - har **tidigare vårdats inneliggande hos psykiatrin**. Han anses av sjukvården i stort vara färdigbehandlad inom slutenvården. Återfall kan förekomma med ny inskrivning som följd.

I flickans dom kan man exempelvis se att hennes psykiska ohälsa inte beskrivs som generell utan benämns med ett mer laddat ord, självskadebeteende. Detta beskriver även hur dennes psykiska ohälsa utspelar sig:

F4 - har haft ett **självskadebeteende under flera års tid** och det har under utredningstiden inkommit orosanmälningar efter att **hon rispat sig själv på kroppen**.

Det andra som skiljer domarna åt är att rätten beskriver platserna som flickorna i tre domar vistas på och att detta är ogynnsamma platser. Någon liknande beskrivning om vilka platser pojkarna befinner sig på har inte urskiljas:

F2 - Att hon vistas i en sådan **asocial och destruktiv miljö är skadligt för henne**.

F4 - Under sommarlovet 2020 började XXXX vara ute sent på nätterna och **vistades i områden och som är otrygga** och där det händer mycket såsom t.ex. gängkriminalitet, bilbränder och så vidare.

F3 - När XXXXX blev utsatt för brott, men ändå fortsatte att utsätta sig för risker genom att vara ute på nätterna **i otrygga bostadsområden** sade familjehemmet upp sitt uppdrag då familjehemmet bedömde att familjehemmet inte kunde skydda XXXX.

Vidare kan man inte heller finna någon beskrivning i domarna som avser pojkar kring att de utsätter sig själv för risker. I tre av flickornas domar kan man finna följande:

F4 - Det har även framkommit oro över att XXXXX **har en låg självkänsla**, att hon har svårt att förstå konsekvenser av sitt handlande och att det finns en **hög risk för att hon kan fara illa i fel sällskap eftersom hon riskerar att bli utnyttjad eller hamna i riskfyllda situationer.**

F6 - Hon uppvisar själv en **bristande insikt i de risker hon utsätter sig själv för.**

F3 - Vid avvikningarna har XXXX stått helt **utan vuxnas tillsyn och skydd och utsatt sig för risker.**

I två av flickornas domar finner man även att deras relation till män omnämns:

F3 - Vid ett tillfälle avvek hon på grund av **påtryckningar från sin pojkvän.**

F4 - Hon har vidare en **relation till en vuxen man som inte bedöms vara lämplig för henne** och som inte tycks vilja samarbeta med socialtjänsten, familjehemmet eller XXXX mamma.

Rätten trycker även på behovet av skydd i två av flickornas domar och en av pojkarnas domar. I pojkens fall handlar det om att han skall skyddas från att utnyttjas:

P6 - Han **går till exempel ut i trafiken på ett farligt sätt** när han lämnar HVB-hemmet. När han lämnar hemmet i ett ostabilt tillstånd finns också **risk att hans utsatthet utnyttjas av andra människor.**

Här kan man finna likheter där även pojkens behov av skydd beskrivs. I flickornas fall handlar det om att en flicka skall skyddas från hemmet och en tidigare placerad flickas boende kan inte längre garantera hennes säkerhet:

F6 - Det stödboende som XXXX bott på har anfört att man **inte längre kan garantera hennes säkerhet.**

F7 - Hon har återkommande genom åren hävdats att **hon blir utsatt för våld, hot, kränkningar och begränsningar i hemmet.**

Det blir även tydligt i hur flickor och pojkars beteende beskrivs i domarna. Utagerande, aggressivt och utsätter andra för fara är beteenden som beskrivs hos pojkarna. Hos en av flickorna förklaras hennes utagerande beteende med att hon inte fick som hon ville och att hon inte svarar i sin telefon och hennes utåtagerande beteende förklaras som en konsekvens av gränssättning:

F3 - Hon var **ute sent** på nätterna och **svarade inte i mobilen.**

F3 - hon bodde hemma hos sina föräldrar ha stora svårigheter att följa regler och gränser från föräldrarna. Hon ville bestämma själv och **agerade ut om hon inte fick som hon ville.**

Det blir tydligt att flickorna beskrivs som att de behöver skyddas eller att deras beteende förklaras som en konsekvens av någonting medan pojkars beteende beskrivs som någonting som andra måste skyddas ifrån:

P2 - Han blev **utagerande** och gav återigen uttryck för att han ville klara sig på egen hand.

P6 - Det framgår vidare att XXXX vid behandling kan **agera på ett skadligt och farligt sätt.**

P5 - för att han har en **utåtagerande och aggressiv attityd gentemot vuxna.**

P5 - Polisen uppger att XXXX lever ett liv där han **utsätter både sig själv och andra för fara** och att han saknar konsekvenstänk.

P2 - Han har nyligen fått ett strafföreläggande avseende ringa narkotikabrott och umgås med andra missbrukare samt har haft problem med **ett aggressivt och utagerande beteende.**

Sammanfattningsvis kan man till en början se att de pojkar som har en psykisk ohälsa inte beskrivs på ett utvecklande sätt utan nöjs med just psykisk ohälsa medan flickans psykiska ohälsa beskrivs mer ingående och även i hur den tar sig i uttryck. Hirdman (1988) beskriver genuskontraktet som att den stereotypa bilden av en man och en kvinna kan finnas lång tillbaka i historien. Att kvinnor ses som den svaga och mannen som den starke är exempel på detta. Pojkarna blir därmed de starka som inte skall må dåligt och därmed inte identifieras med en psykisk ohälsa medan flickorna kan ses som de svaga där den psykiska ohälsan blir ett identifierbart socialt problem.

Vidare kan jag se att de platser som flickor rör sig på samt i vilket umgänge flickorna umgås beskrivs i mycket större utsträckning än hos pojkarna kan förstås genom att kvinnor har en mindre rörelsefrihet. Hirdman (2003 s.86) beskriver denna rörelsefrihet som begränsad hos kvinnan men inte hos mannen. Även Schlytter (1999 s.94-96) beskriver att hon i sin studie kunnat påvisa att flickors handlingsutrymme är snävare än pojkars och förklarar det med flicknormer och

pojknormer som styr rätten snarare än könsneutrala normer. Exempelvis har inte Schlytter (1999) kunnat finna någon pojke som omhändertogs på grund av oönskat umgänge med det andra könet och har ställt sig frågan om det skulle ses som ett socialt problem om man bytte plats på könen.

Även om jag i min insamlade empiri inte kunnat finna att ett sexuellt umgänge finns mellan männen och flickorna uttrycks ändå en oro för deras umgänge och relation. Genuskontraktet blir att flickan skall ansvara för att andra kanske kan utsätta henne för fara vilket inte pojken behöver göra. Även här blir Hirdmans (1988) beskrivning av genuskontraktet mellan män och kvinnor applicerbart där ett tydligt exempel på detta blir när flickor och pojkars beteende beskrivs i domarna där främst pojkarna beskrivs som aggressiva och utagerande. Flickans isärhållning från pojken blir att hennes agerande förväntas vara feminint och inåtvänt och beskrivs således inte medan rätten lägger stor vikt på pojkens agerande.

Som framkommit av ovan kan genussystemet finnas på olika sätt i de domar som beskrivs ovan. Genuskontraktet finns som en del av genussystemet och kontrakten kan se olika ut beroende på exempelvis inom vilken kultur de kommer ifrån.

7 Avslutande diskussion

Denna studies syfte har varit att undersöka och jämföra hur de sociala problem som ligger till grund för ett omhändertagande av pojkar respektive flickor beskrivs i domar enligt 3 § LVU utifrån ett genusperspektiv. Materialet som har analyserats och presenteras i “analys och resultat” är tretton LVU-domar från fyra olika Förvaltningsrätter i Sverige. Materialet har analyserats genom Yvonne Hirdmans genusteori och tidigare forskning. Analysen har kunnat visa på att det förekommer olika mönster kring hur den unge beskrivs utifrån könstillhörighet. Detta kan i sin tur skapa normer kring hur pojkar och flickor utreds och bedöms när de unga skall omhändertas med stöd av LVU. Normerna framställs både av socialnämnden och förvaltningsrätten då socialnämnden är den myndighet som underställer förvaltningsrätten den information som ligger till grund för ansökan om LVU.

I analysen har jag kunnat se att flickor och pojkar övervägande tillskrivs olika sociala problem som socialnämnden och rätten uppmärksammar, även om det finns några få likheter. Jag har kunnat visa på att vad gäller flickors sociala problem kopplat till missbruksrekvisitet att mängden preparat som intagits var av större vikt än hur länge missbruket hade pågått som var av störst vikt hos pojkarna. Flickornas utsatthet och förmåga att ta hand om sig själva kopplat till intag av alkohol och narkotika var även det någonting som redogjordes i domarna till skillnad från i pojkarnas domar där detta sociala problem ej beskrevs alls.

Det blir tydligt att den sociala problematik som lyfts för flickor är övervägande för att flickan behöver skyddas, dels från sig själva men även från andra. I pojkarnas fall handlar det om att begränsas och att tvingande åtgärder sätts in för att de tidigare insatserna inte fungerat. Flickornas missbruk och dess konsekvenser beskrivs mer detaljerat än i pojkarnas fall. Rätten beskriver även två av flickornas egna utsagor om hur deras konsumtion av alkohol och narkotika ser ut. Man kan därmed säga att rätten litar mer på flickors beskrivning av sin situation än pojkarnas.

Det som är intressant är när man beskriver att en pojke inte varit aktuell för insatser särskilt länge. Om man utgår från Hirdmans teori om att mannen är normen behöver

man i detta fall förklara varför han avviker och att ha varit aktuell på socialtjänsten tidigare är en norm.

Även i brottslig verksamhet kan man finna en skillnad kring hur könen brottsliga verksamhet beskrivs där flickornas brottsliga verksamhet tenderar att negligeras. Vad gäller pojkarnas sociala problem kopplat till brottslighet beskrivs detta exempelvis som en konsekvens av avsaknad sysselsättning. Jag upplever det som särskilt intressant när beskrivningen av brottslig verksamhet i den ena domen som gäller en pojke är misstänkt för flera brott och en glorifierande kriminell livsstil jämförs med en beskrivning av en flickas sociala problem är burit kniv, sålt narkotika och snattat vilket beskrivs inom rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende.

I socialt nedbrytande beteende finns även där skillnader. Främst i vart den unge rör sig och hur umgänge och relationer beskrivs. Att flickornas handlingsutrymme är snävare än pojkars blir här synligt. Vad som oroar socialnämnden och rätten när det gäller flickors sociala problematik oroar inte myndigheterna i samma utsträckning när det gäller pojkars beteende. Detta märks även genom att pojkarna har varit aktuella inom socialtjänsten under en längre tid än flickorna. I flickornas fall handlar det om att röra sig på ogynnsamma platser, utsätta sig för risker och ha relationer till vuxna män. Även den psykiska ohälsan beskrivs mer utvecklande vad gäller flickor än pojkar. Pojkarnas beteende beskrivs som utåtagerande och skadligt medan flickornas beteende beskrivs som en konsekvens av någon annans handling.

Att arbeta med jämställdhet är någonting som pågår kontinuerligt inom det svenska rättsväsendet och jag har en förhoppning om att könsskillnader vid bedömningar lyfts och arbetas med, både inom socialtjänst och inom rättsväsendet. Att flickor och pojkar tillskrivs olika egenskaper kommer i en förlängning även påverka vilka sociala problem som utreds kopplat till kön och vilken behandling dem senare erbjuds. Att se människor som individer och inte som sitt kön kan vara en förutsättning för att finna den enskildes styrkor och behov. Jag tror även att man inom arbetsgrupper behöver arbeta med sina egna fördomar exempelvis genom professionell handledning. Hertz (2012) menar att genom att inte sopa våra

föreställningar under mattan kan vi öka vår medvetenhet kring våra könsnormativa förväntningar.

Jag har genom min forskningsstudie kunnat besvara mina frågeställningar och visat på hur flickors och pojkars sociala problematik beskrivs i LVU-domarna. Avslutningsvis blir det tydligt att stora likheter i min insamlade empiri kan ses med Schlytters studie från år 1999. Trots att nästan 22 år har gått sedan hon genomförde sin studie har ingenting skett i sättet rätten ser på flickor och pojkars sociala problematik. Socialkonstruktivism och genus är centrala ämnen som genomsyrar socionomutbildningen från början till slut. Detta tyder på hur starkt rotade samhällets normer samt våra egna föreställningar kring kön är och hur viktigt det är att aktivt arbeta med våra stereotipa föreställningar på arbetsplatsen. I en framtida forskning hade det dock varit intressant och gynnande med ett större urval och på så vis kunna möjliggöra ett mer generaliserande resultat. Det hade även kunnat vara intressant att undersöka vilken behandling som flickor och pojkar erbjuds efter dem omhändertagits med stöd av §3 LVU som en förlängning av hur konstruktioner i rätten påverkar den unge.

8 Litteraturlista

Abrahamson, Maria och Heimdahl, Karin (2012) Kvinnor dricker för att de mår dåligt – män dricker för att de är män. Storbjörk, Jessica (red) *Samhället, alkoholen och drogerna Politik, konstruktioner och dilemman*. Elanders, Mölnlycke

Andersson Vogel, Maria (2012) Särskilda ungdomshem och vårdkedjor – om ungdomar, kön, klass och etnicitet. Stockholm: US-AB Print Center

Bergström, Göran & Boréus Kristina (2012) Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys I: Bergström, Göran & Boréus Kristina (red.) *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.

Brottsförebyggande rådet (2021) *Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet*. Stockholm: E-print AB.

https://www.bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7087f9/1618295581817/2021_5_Strategiska_brott.pdf. Hämtad 2021-04-29

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskaplig metod* 3 uppl. Malmö: Liber.

Hirdman, Yvonne (1988) Genussystemet – reflektioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 3:1988.

Hirdman, Yvonne (2003) *Genus – om det stabila föränderliga former*. Stockholm: Liber.

Hirdman, Yvonne (2014) *Vad bör göras? Jämställdhet och politik under 50 år*. Stockholm: Ordfront.

Johansson, Thomas & Hertz, Marcus (2012) Sociala insatser och interventioner Hertz, Marcus (red.) *Kritiskt socialt arbete* Stockholm: Liber.

Jonsson, Gustav (1977) *Flickor på glid- en studie i kvinnoförtryck*. Borås: Sjuhäradsbygdens tryckeri AB.

Leviner, Pernilla (2017) En analys av LVU-rekvisitet “socialt nedbrytande beteende” i ljustet av HFD 2015 ref. 7. *Nordisk socialrättslig tidskrift*, 15(16):1-13

Lundström, Tommy & Sallnäs, Marie (2017) Den sociala barnvården och dess klienter. Swärd, Hans (red.) *Den kantstötta välfärden* Lund: Studentlitteratur.

Mattsson, Tina (2016) Kön, makt och socialt arbete. Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Sunesson, Sune & Knutagård, Marcus (red.) *Socialt arbete, en grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Rennstam, Jan & Wästerfors, David (2015) Att analysera kvalitativt material I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Schlytter, Astrid (1999) Kön och juridik i socialt arbete. Lund: Studentlitteratur.

Schlytter, Astrid (2000) Kvinnokroppen som text, *socialvetenskaplig tidskrift*, nr 1-2:109-119.

SFS 1990:52 *Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga*

SFS 2001:453 *Socialtjänstlag*.

Socialstyrelsen (2019) Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2019. Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2019 (socialstyrelsen.se). Hämtad 2021-03-29

Statens institutionsstyrelse (2019) årsredovisning 2019. <https://www.statinst.se/globalassets/arsredovisningar/sis-arsredovisning-20192.pdf> . Hämtat: 2021-03-29

Ström, Peter (2020) Det uppmärksammade jämställdhetsperspektivet: Text och genusanalys av tio barnvårdsutredningar. Hägerdal, Hans (red.) *Nordiska – på gång och på språng! : Vänbok till Gunilla Byrman* (pp. 273-297). Växjö: Linneus University press.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt I: Ahrne, Göran & Svensson Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder* Malmö: Liber.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2015) Teorins roll i kvalitativ forskning I: Ahrne, Göran & Svensson Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder* Malmö: Liber.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* Stockholm: Vetenskapsrådet
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>. Hämtad 2021-04-03.

Östberg, Francesca (2012) Using "consensual ideology": A way to sift reports in child welfare. *British journal of social work*. 44, s.63-80

9 Bilaga 1

P1 – Pojke 17 år - bifall

P2 – Pojke 17 år - bifall

P3 – Pojke 16 år - bifall

P4 – Pojke 18 år - bifall

P5 – Pojke 16 år - bifall

P6 – Pojke 18 år - bifall

P7 – Pojke 15 år - bifall

P8 – Pojke 18 år – bifall

F1 – Flicka 15 år - bifall

F2 – Flicka 16 år - bifall

F3 – Flicka 16 år - bifall

F4 – Flicka 18 år - bifall

F5 – Flicka 14 år – bifall